

جنرل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

۱۳۵۵

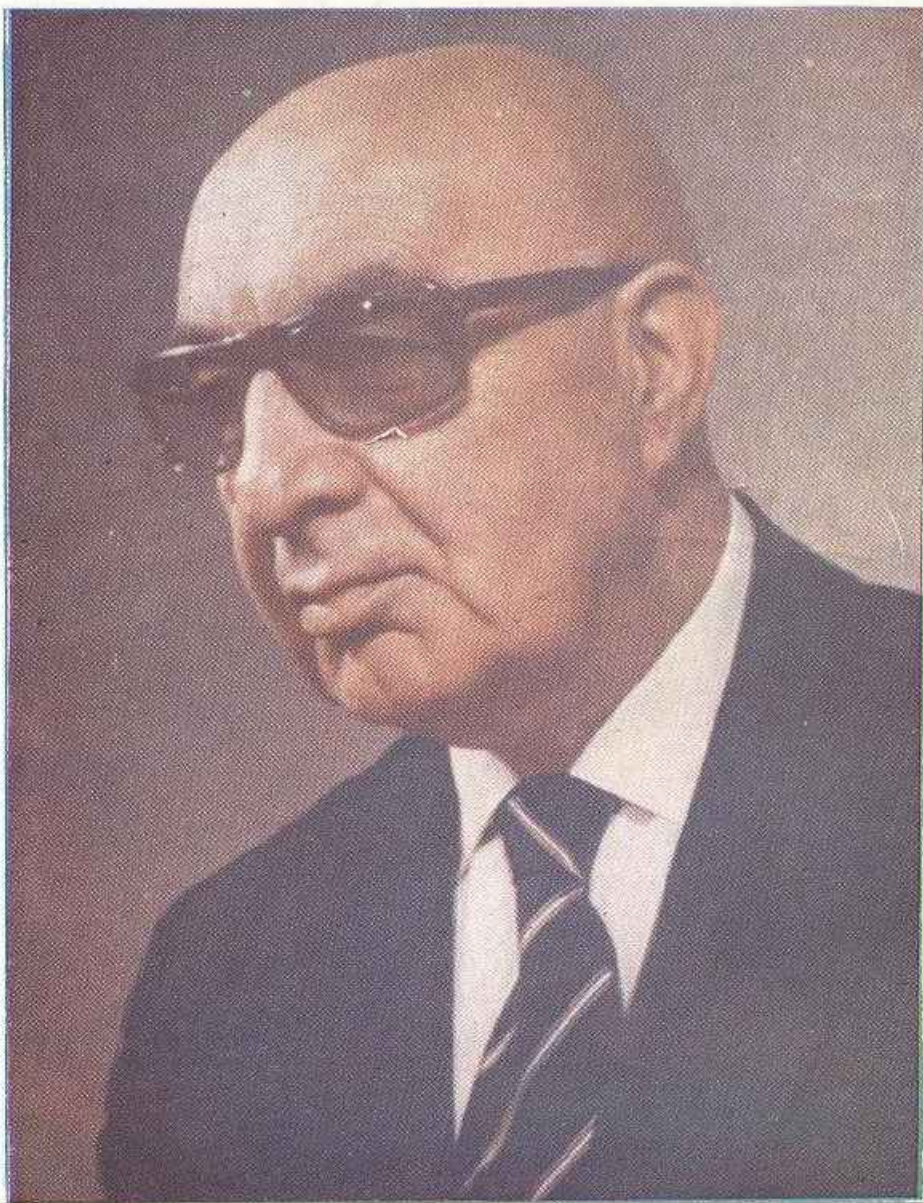
چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

د پښتو ژبې د نوي نيمې لاسي

لارښود

پښتو ټولنه - د ټپو هني خانگه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

ښاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پيشو تو لني

د (نگليسي پښتو) فونوس ترخپرو لوړو ستره ، پښتو ټولني تصحيح ونيو
 جي د (پښتو پښتو) فونوس هم د چاپ دپاره تيار کړي . ددي دپاره
 چي لوستونکي په لفظ کې مشکلات ونيو دنيو لازمه د کمال شوه چي تلفظ په فونيمک
 توړو وليکل شو . د فونيمک phonemic توړو د ټاکلو دپاره پښتو ټولني د ژبو ټولنو
 او علمي موسسو نايکه نوته بلنه وکړه چي فونيمک توړي تعين او ثبوت کړي .
 د توړو ټاکلو نه پس ، د ژبو ټولني لومړي مدير خير نوال د کور د عبدالحکيم هلاکي ته
 وظيفه ورکړه شوه چي په دې باره کي يو تفصلي علمي سريزه وليکي .
 خو لکه چي د فونيمک توړو په باب علمي کميټي فيصله وروسي پر پرله پورې کړي
 هيله چي د کور د مخنيوي دپاره به هم لکه لال ددي پر پرله پورې حرکت وکړي .
 دا هم بايد وويل شي چي دغه لارښود لوازمو کاډ ميک اړخ لري . په لاسني توړو باندې
 د پښتو د ليک لارولو په برخه کي نبي د خپلو د تفصلي تخنيکي او با نورو ملحوظاتو له مخي
 د دولت له خوا ځانگړي تصحيح ونيو لار شوي او يا هم د پر پرله پورې تصحيح کړي .

خير نوال احمد صديق روحي
 د پښتو ټولني رئيس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوې فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکي الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمې ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشپړه فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه ه د ب ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (پینوا) ۲۷
- ۷ - لنډې ۳۳
- ۸ - خومره به سبه وي (الفت) ۳۵
- ۹ - لنډې ۳۸
- ۱۰ - سپونمې (پینوا) ۴۰
- ۱۱ - لنډې ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل خټک) ۴۶
- ۱۳ - سپونمې (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځين خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندين ي. ددې
علت دادی چي :

(۱) د پښتو ژبې په اوسني ليك كې حيني واوونه
د كامو په حينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لكه: د { ډ ږ ل } كلرم چي د پنځو فونيمونو
(ښځينو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازي په درو تورو { ډ - ږ - ل } سره ليكله كيږي.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي. د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنخيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پاڼه په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري { و } سته. مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ:

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پاره چې كلو په پای كې راغلي وي، يوازي يوه علامه { ه } سته لکه:

زړه - /zrə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنخيز واحد) د څرگندولو د پاره دوه توري ليكل كېږي. د مثال په ډول، د لم او په،

{ اوڙه } ، { اوڙ } ڪلچي جي ٻه سرڪي ٻي يوازِي يوفونيم / 0
 دي خو ٻه ليڪ ڪي دغه يوفونيم ٻه دوو توڙو { ا + و } سره ليڪل
 ڪيري لکه :

اوبه - / obə /

اوره - / oʀə /

اور - / or /

ٻه همدجي ڊول د پښتو ژبي د فونيمونو (ن غيز و واحدونو)
 اوگل خيمونو (تورو) ترمنه پوره سمون نه ليدل ڪيري. قلموس
 ليکونکو دغه د پښتو ژبي دن غونو اوليڪ ترمنه بيلتون د ڪرمي
 نوڅکه کون بنڊي ڪرمي جي ٻه قاموسون ڪي د پښتو لغتونو د دوستلو
 دپاره يودول سيستم غور ڪرمي. محمد گل مومند ٻه خيل
 قاموس (پښتو سيند - ۱۳۱۶) ڪي دکامو د دوستلو دپاره
 د محفونو يوسيسٽم غور ڪرمي جي ٻه لاندي ڊول بنورول ڪيري
 اخیستل - (م، مک، سامع، سا، حر مخ، سان) ڪرمي
 ارزان - (مف، سا، مف، بل، م، سا، م، م) ڪرمي
 د پښتو قاموس ليکونکو بيا د پښتو سيند مرکب محفونو نه

لنڀخه ساده ڪري ڏي . پڙهڻي قاموس کي ڇڏي ڊڪلمو ڊلوستلو ڊپان
ڊڊاسي بسيطو توڙو وڻجھ ڪار اڃيستي چي هر توري ڇڏي دهغو
حڪمتون نوانيندگي کوي چي اصلاً پڙهڻي ڏبه کي معمول ڏي، لک

ڪور (ض، ج، س)

ز ڙه (س، ز، س)

ز ڙه (ف، ف، س)

په ڏهه لڳات ڪي ڊڪلمو ڊلوستلو ڊپان د تلفظ پڙجاي ڊڪلمو
سپلا بيز بيلوالي بنوول سوي ڏي او پڙه ن ياتو بڙخو کي پڙه سپلا بونو
حڪمتون ڏهه بنوول سوي ڏي، لک :

ايشول - (ا - ش - و) (و)

ابتدا - (ا ب - ت - دا)

په پڙهڻو ڏبه (قاموس) کي چي په پڙهڻو کي ڇڏي ڊڪلمو
ڊلوستلو ڊپان ڊيوه ڊاسي ترتيب ڏهه ڪار اڃيستل سوي چي په ڏهه
نام ڇڏي نه سونو مولاي . ڏهه چي ڪوم ٽا ڪلي سيستم نه لري
ڊڪلمو ڊلوستلو ڊپان ڪله ڊسپلا بيز بيلوالي ڏهه ڪار اڃيستل سوي
او ڪله بيا ڊمطلون ڇڏي ٽوري په جلا جلا ڊول په قوس کي

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د نغیز جوړښت او ن غیز خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو چينو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ځ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې د یوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه د ول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدلای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کې زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارې حيثيت
 غوره کړې، نو د عمل پر دېر شهره د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کې يوه عالي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبي دتاکلو دپاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحی حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خټمر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خټمر نوال دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خټمر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خټمر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خټمر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
 پوره بحث او غور و سو. وروسته له هراړخيزې شخړې، د -
 غونډې د ټولو گډون کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
 د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي دلته راوړل کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		د فونيمیک الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل، س، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ويار، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>joṛ</i>	جوړ	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توری	معمول توری
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوک	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
<i>gad</i>	گد	g	گ
<i>lās</i>	لاس	l	ل
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>maṛṇa</i>	منہ	ṛ	ن
<i>wāde, žarawal</i>	وادہ، ژرول	w	و
<i>har, sahār</i>	ھر، سہار	h	ھ
<i>yor, melmastyā</i>	یور، مہلمستیا	y	ی
<i>saray</i>	سری	ay	ی
<i>hosay</i>	ھوسا	ay	ی
<i>wir</i> (آسی) <i>āsi</i> ایسی	ویر	i	ی
<i>ter, maste</i>	تہر، مستہ	e	ہ
<i>kor</i>	کور	o	و (مچول)
<i>lūr</i> (گور) <i>gūru</i> گور	لور	lā	و (مروف)
<i>sur</i>	سر (پہ موسیقی کی)	u	پہن

۱۱

ebra

ibra	ابو (حاصل)	1 x	زبر
nikə, luastal	نيکه، لوستل	ə	زورگی
درج دُخا د بنو ولو د پاره د الاندي علامه منل سوې ده:			
Krotá	کوتبه	،	خج

احتياطي: ت (θ)، ح (h)، ذ (d)، ص (s)،
 ض (z)، ط (t)، ظ (z̄)، ع (c)، ف (f)،
 ق (q)، ٺ (ʻ)، معدوله واو (w)، جني (w)، انگليسي (v)
 اودوسي (B) په (v) .

د فونيمیکي الفبې احتياطي توري

د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې دا احتياطي
 په نامه ځيني توري ليکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو ليکلو ته ضرورت ليدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې د جدول په پاڼې کې

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغوکلمو پسننتو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبور یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبې کی تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننتو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کی ډول په فونیمیکی الفبې سره ولیکو:

پښتو تلفظ	اصلی عربی تلفظ	په لیکه کی
/ sawāb /	/ θawāb /	ثواب
/ hawz /	/ hawz /	حوض
/ zakāwāt /	/ dākāwat /	ذکاءوت
/ sábar /	/ sabr /	صبر
/ zarār /	/ zarar /	ضرر
/ tālīb /	/ tālib /	طالب
/ zālim /	/ zālim /	ظالم

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلبو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
ښخونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلبو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلبو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو ښخونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دپسنتوژ نیجی د بن غیر جوہ بنتا پراساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پستو تلفظ	عربی تلفظ	پہلیکے
/ sābīt /	/ ʿābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ θ, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / دخيل کانسو نښت دی چي په عربي دخيلو
کلمو کي راځي. په لياکي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادت /sādāt/

وعدة /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا بيا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو واوونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
ياد مخدر اغلي وي. د حذفولو طريقه يچا په دې ډول ده:

(۱) که چيري د دخيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلاب کي تر
/ ع / وروسته اغلي وي، يعنې په سپلاب کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājīl /	/sājīl /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغہ / ع / له منخجی اوسپلاب
 پد هغہ واول سن پای تدرسی بیچی تر / ع / دمنخہ اعلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzō /	/mawzōs /	موضوع
/šurō /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / ف / دخیل کانسونڈنت دکیچی پد عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻتانه پي د / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي دادي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / *q* / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻتانه پي د / ک / او حُيني پي تقریباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي دادي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقایق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلو کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال ږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيمیکي الفبې په داسي

تو دوسره يې ليکوي چې د دغو عربي تو د و پښتو تلفظ څرگند کړي

/sābīt/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کې چې په پښتو ژبه کې استعمال يې د اکثر و باسو د و پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کې (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کې) او هم په فونيمیکي الفبې کې دغه پوټي عربي تو دي په هغولا تيني تو د و سره ليکوي چې د عربي تلفظونو څرگند و لو د پارا تا کل سوي بلکه:

/qāmūs/ قاموس

/qawl /	قول
/qalām /	قلم
/haq /	حق
/haqāyiq /	حقایق
/farq /	فرق
/farsi /	فرسی
/faysalā /	فیصلہ
/falsafā /	فلسفہ
/fāyda /	فایده
/farmān /	فرمان
/sifāt /	صفت

هغه دخیلی عربی کلمے چہ دتاریخ پہ اوږدو کی یی خپلی بی
 بدلی کرمی او او س پہ پستو ٲ بد کی په اوښتی (مفغز)
 دول استعمال یی دپورتی قاعدی شخه مستثنی گنل کی بی
 د مثال په دول، د { کمیس، وخت } کلمی چي او س
 په دغه شکل ویلی کی بی او هم په دغه شکل لیکلی کی بی،

اصلي عزني ليکلي شڪاونه بي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري په قاموسونو کي ددي ډول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي ډول کلي په فونيمیکي الفبي وليکو، نو
 داسي به بي لیکو:

کيس /*Kamis*/

وخت /*wact*/

په پښتو ژبه کي داسي نوري مفغني کلي سترچي اوس
 په لیک اولوست کي يوازي په مفغن شکل مستعملي دي، لکه:

اديره ✓ /*adirá*/

اورته /*auráta*/

اوداسی نوري ...

(۳) / ع / دپښتو ژبي يو دخيل فونيم دی. دغه فونيم په
 دخيلو عزني کلمو کي چي په پښتو ژبه کي استعماليري، داکثرو
 باسواد وپښتنو دخواد کلمو په زياتو وېر خو کي سترچي ته
 ورته تلفظ کيري. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو
 کي (د دخيلو کلمو د تلفظونو په برخه کي) اوهم په فونيمیکي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي د عربي
تلفظ د څرگندولو د پاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *ṣabādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *istismāl* /

د / ع / فونیم چې د کلمو په پای کې راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کې لیکل کېږي، خو په زیاترو

مواردو کې نه تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کې (د دخیلو عربي کلمو د تلفظ په برخه کې) او هم په

فونیمیکي الفبې کې د دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *ṣjt mǎ* /

وداع / *wǎdǎ* /

اوداسي نور ...

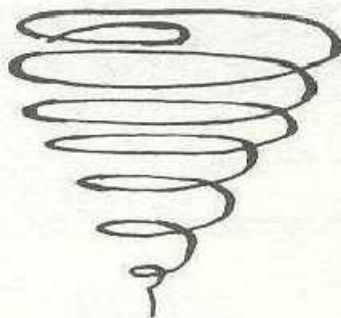
د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
په نتيجې کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
په دې ډول ټاکل کېږي:

		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تود	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جود	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دفتویمیکه الفبائی	معمول تواری
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دبر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلوبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فونمیکي الفبوتوري	معمول توري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ġamāy</i>	غمی	ġ ɣ	ع
<i>fāsīlā</i>	فاصله	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	کار	k	کا
<i>gad</i>	گد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	ما
<i>nən</i>	نن	n	نا
<i>manā</i>	منہ	n	نا
<i>wādā, žarawā</i>	واده، ژرون	w	وا

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوِي	مَعُولُ تَوِي
<i>har, sahār</i>	حر، سهار	h	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	y	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	o	و
<i>sūr</i>	سور	ū	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	x u	پينين
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	x 1	زبر
<i>wir</i>	وير	i	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	e	ې
<i>sarāy</i>	سري	ay	ی
<i>helāy</i>	هپلای	əy	ی
<i>nikā, zra</i>	نيکه، زره	ə	نورکے

دعوت و عهد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړه
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوهستان شفق da Kohestān šafāq

هندوش پر سربلبي دي
که آسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
kə asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
ياروينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چلگيز دعم توره
چی له تيگي را بنکاره ده

دکوهستان شفق

ka čangéz da sásar túra
či la téki rāškārā da

یا خو بل د مینې اور د دی
د فلک پر پې سوی کور دی

yā xū bal da mīni or day
da falāk pre séway kor day

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوري بگرام ته

da skandār da waxt šahīd day
pa hasrāt gūri bagrām tē

یا لبوال روح دعا شق دی
چی درجي دیار سلام ته

yā lewāl roh da sāsūq day
či warjī da yar salām tē

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د اسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بنه زنجینه افان د

aw ka dars da sibrát lik day
sə rangina afsāná da

موب ته ياده جا نبازي کري
ديکونو سر بازي کري

mūz ta yāda jānbāzī kṛi
da nikūnū sarbāzī kṛi

د مومن د زده په ديتو
شیرينو سو کري لس دی

da momín da zṛə pə wīnū
širinó sūr káray lās day

که کفن ، شهيدانو
پرستو نيولی پاس دی

ka kafán da šahidānū
parištó niwálay pās day

يا دنيا کی خو نيزي ده
پر افق يې انعکاس دی

yā dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

yā hasās srə da šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا تیم دی او بگی خا ختی
دی ہر پسر پدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra ocula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوهستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kōhestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé kīri la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنبی د کی و لی دی
دا سمان د رخ خولی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də mæx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالونہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna
ما داسمان سپینہ سپونہ کی

چی دجانان پر کیری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke
či də jānān pær kiḏāy tæl walāra yāna

سپینی کوتی دی کندها لجا سی

زما یا دین یادی کیندی بند شالو

spini kote di kandwale si

zmā yādizi da kizdāy ʔa šamālūna

کردیدن کری گودرتی راسه

زه به منگی په لپو ورو-ودو کوم

ka didān kre gūdār ta rāsa

za ba mangāy pa lōpū wrō-wrō ʔa kawāma

گودرتی راسی راسه

یو شبه به دی په بند زه وویمه

gūdār ta jam rāpasé rāsa

yawā šebā ba di pa ʔa zra wawināma

خوله به دخلی په رضا درکم

منگی می ولی بنوروی لند، دی کوم

xwla ba ʔa xday pa razā dārkam

mangāy mi wāli sorawé landā di kumāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زېم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حيا کړم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

چې مې حياشي لې غوندي لري
زه درنې دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laṣ ḡūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندري
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

چې ستا پدغا به وي امپلونه
زه دې وړيلې ښه دمه گلونه

če stā pə ḡāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če dərta wāyəm pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دي زياتره له حده ستايم

če šəm bəxcūda aw hārca wāyəm
dəra de zyāta lə hāda stāyəm

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس وروډ

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njalāy ti ta mi lās wāruwār

da ġarcanāy pa cer ye wāwa hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅي زړي پښې ولږگامونه

da njalāy dre šāya mazā kīri

tāngi pāyčé žrī paṇé wārō ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārízē

da dašt gulán ba stā lamána būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تهری و مه

či da wisál da pyāló weš wū

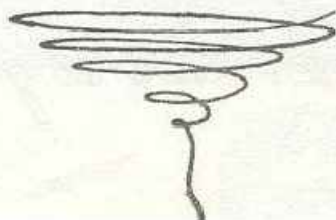
za pa jānjír da xpal qasmát tarále wáma

که دی دیدن زما په کاری

سپوڼی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

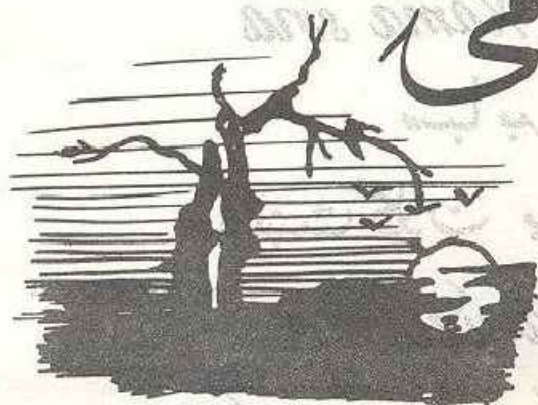
ká di didán zumá pa kār wi

spozmáý ta góra za par bām walára yáma

Spozmaý

سپوڙمى

د آسمان لويه دنيا كې
تر سپوږمى ښكلې پيا

*Da asmān lōya dunyā kī
ta spozmaý skwale zebā ye*

رنگ الوقي گونډرډره
تر وښتلي پږرډه چاي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pā zra čā ye*

جورده مانډي غمجنه
خوځدي نستر يک تنه ياي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوکی نازیندین

rāta wāwāya la mīnīn
ca dar sāwi nāzanīnīn

لاهلانده سره بنورکی
په شپه هر جای کی ولاره

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زړه سوکی
داسه کبینه سوکی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تروماته لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرمیننی بہ نیمی کرو
پدیوازی سومر ڈارہ

ġam da mīni ba nimāy kṛū
Pa yawāzi sar mažāra

بناستری پگلالی بی
داسمان پغلہ غلی بی

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکراوس جی بی پخواہم
دینو ہر خای ملرو بی

lāka as ci ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار عنون کہ پسا را و
تر مسر و رسوہ و بی

xwān majrūn ka par sārā wū

ta ham sāma wār sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wālid

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دیوے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرورو۔ دردی پڑتا

maqtulān da sišq lidāl tā

pa wro wro ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

*taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna*

طالب روزی که کتابت
ستاد کتاب ترا شود پردی ز ما خالونه

*tāléba rūnd se Kitāb kat kha
stā da Kitāb tar hāšó der di zmā xālūna*

رأسه دغان نوکی پر پرده
نوکی زمانه سپینه خوله به کو

*rāsa da xān nokarī prēzda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma*

تینگ می مه نینه په غمبز لکړ
سبا په بوی د لونگیر د حنسه حینه

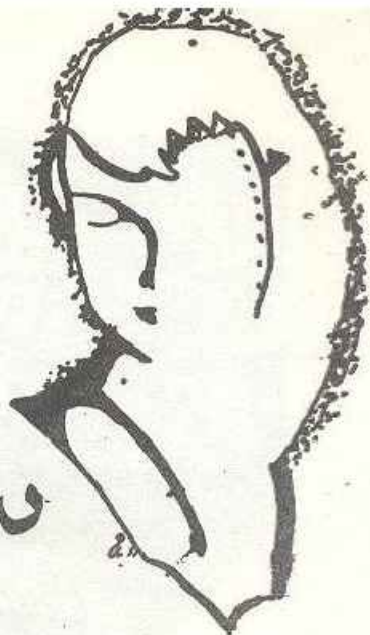
tinga me ma nisá pa ġez ki
sabá ba būy da lawangin dar cāca jīna
خلک په چول لکړ تال کړی

زه د شنا تر سینی لاندی تالا سومه

xálati pa čol ki tālá kīzi
za da āšnā tar siné lāndi tālá swáma

یو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی در گدی و دی کرمه

yaw wāri tinga pa ġez rāsa
či da tatār rūpāy di ġādi wādi kīrāma

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواکبندی چراتہ چنگ ویا بابلن کفر؟

sāqī čarta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čarta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاهدانوملایانو شر نصیب
رند انوتہ رنگیر خونک عذاب لری کفر؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

rindānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسبحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکباب لری کفر؟

masīha, dā manāma če ta māri rağawé

dārū čarta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ڀر ميون مبيدل
اوسر وايه ملاحان لاهي ڇي ڪتاب لرن ڪرند؟

če mástu to mabáh Kāndi ڀa máyū lambedál
as uēya mulājāna če ڪتاب lare Ka na?

راڻي ڀر دا ڇيل دنيا ڀي لاهي ڪوم
دي ڇم ڪي ڇر ڇر لاهي ڇر ڇر لاهي ڪرند؟

rāḡāley yam. ḏā xpāla ḏunyāgāy lāhū Kawām
de xum ڪي ڇا qatrā nima šarāb, lare Kana?

ڊگ ڀي ڇي ڇي ده اوچي شوندي ڊگ ڀي
راواروه ساڇي ڇي نابلر ڇي ڪرند؟

ḏa xum be sizatí ḏa uče šūṇḏe ḏa ajmāl
rēwārāwa sāḡi ڇa may nāb lare Ka na?

Σποζμάγυ Σπιονί

Σπιονί μί δολορ γρον πάσε σποϊπέ σποϊπέ
σπίνε ρναπε λουί ρσποχούρε πε χούρε

spozmágy da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa luyū dásto awaredá awaredá

ωζμί ργκολε ετρο νوسی
σπί ρσπίνολε άζονوسی

wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará

νσί ρμίολε άμο νوسی
ζμαπε λάσοκσπί χούϊ ωνε ρκνά άχολ
τοβε ωεμάτε

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
دادمچلو له گرميو تاو پد تاو پده

za da našé la pičō tāba awuštām awuštām

dā da mačákō la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیاویده وه

sāqī la ḍákū gilāsūnū sará

lāfe da mīne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو س اور پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجی یو تجی یو ام ماؤنوسی

لہ سبکو سبکو عند ابو لوسی

la tázyū tázyū armānūnū sará

la škúlū škúlū sazābūnū sará

د زلمیتوب لہ کراؤنوسی

د سبکو وون زنادستی پردہ و خیلہ

میندر سواستوہ

da zalmitób la karāwūnū sará

da sabāwūn ranā da satar pardā wácirala

mína ruswá šwa

مش mahšār

مشخرد را خد محشردی عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyxā māšāra mahšār day mjāka swāji asmān swāji
xum la óra sará čáwi pyālā swāji mastān swāji

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پی
په د وین خکی پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwātū majmarūna da sinó gardāb ta lwiz i
pa dozāx kú pāykóbí da capā swāji tofān swāji

د سوماله خمه اخلی د جمشید په جام جامونه
د زردشت لخوا د واریست خرقه پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lxaod or wāxist xarqapōš zahīdān swāji

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديچورند انوخاى دى سست مذهب اوليان سوجي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بد مستي ده هيا هو دى تونې سر پر سر ماتېرې
چيغې وړغلي عراب ته توبه سوجي شينخان سوجي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čīgi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرابات دى په هر خم كې خرابې دي
حريفان پكې ي غرقيرې ساقې سوجي زندان سوجي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam kī xarābāyedi
harifān pakšé ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

د مطرب شهبان په لاس دى احساس نغمې پر سر كړې
عقل فكر اور اخيستی اپلاتون اولقان سوجي

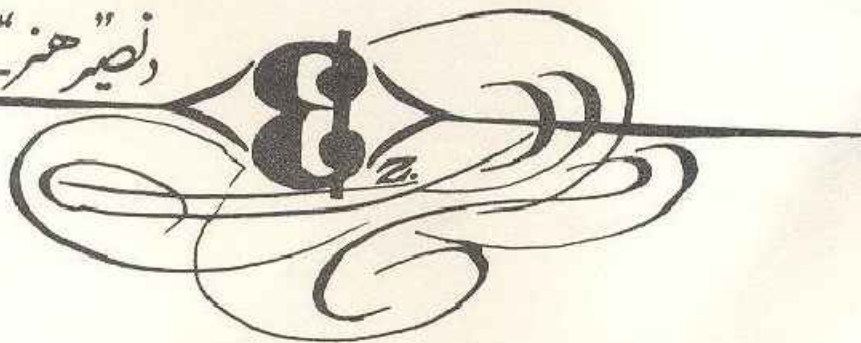
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aplātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره د جنون ندير جي ته لوپن جي
د مجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrāka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون په خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**